

POSTANOWIENIE

Dnia 8 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z protestu Fundacji L.

z udziałem:

1. Prokuratora Generalnego,
2. Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,
3. Komisarza Wyborczego w Warszawie

przeciwko ważności referendum,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 października 2015 r.,

postanawia:

wydać opinię, że:

- 1. zarzuty protestu są zasadne,**
- 2. naruszenie przepisów Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym nie uzasadnia unieważnienia głosowania w obwodach nr [...] w L. i nr [...] w S. oraz nie miało wpływu na wynik referendum.**

UZASADNIENIE

Fundacja L. z siedzibą w W. w dniu 14 września 2015 r. (data stempla pocztowego) wniosła do Sądu Najwyższego „protest wyborczy przeciw ważności referendum z dnia 6 września 2015 r.”, w którym domagała się stwierdzenia

nieważności referendum: 1) w Obwodowej Komisji Referendalnej nr [...] w L. - ze względu na naruszenie art. 9 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 318) w związku z art. 18 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (Dz.U. Nr 21, poz. 112 ze zm.), polegające na „zdublowaniu czterech wyborców w rejestrze dodatkowym i głównym”; 2) w Obwodowej Komisji Referendalnej nr [...] w S. - ze względu na naruszenie art. 9 ustawy o referendum ogólnokrajowym w związku z art. 18 Kodeksu wyborczego polegające na umieszczeniu w rejestrze wyborców osoby zmarłej. W uzasadnieniu zarzutów protestu Fundacja wywiodła, że w pisemnym protokole głosowania w Obwodowej Komisji Referendalnej nr [...] w L. odnotowano, że w rejestrze dodatkowym wyborców przypisanych do tego obwodu głosowania, obejmującym 16 osób, figurowały 4 osoby, których personalia zostały ujęte również w rejestrze głównym. Z kolei, przewodniczący Obwodowej Komisji Referendalnej nr [...] w S. otrzymał od jednego z członków tej Komisji informację, że na liście osób uprawnionych do głosowania w referendum znajduje się osoba, która zmarła w dniu 23 listopada 1996 r. a ostatnio zamieszkiwała w miejscowości G. (gmina S.). Wprawdzie przewodniczący komisji obwodowej odnotował wzmiankę o tym zdarzeniu w „ręcznym” protokole głosowania, tym niemniej taka adnotacja nie została zamieszczona w treści protokołu „informatycznego”, sporządzonego w późniejszym czasie. W świetle przedstawionych okoliczności protest - zdaniem Fundacji - jest uzasadniony, bo w trakcie referendum doszło do opisanych nadużyć prawa wyborczego.

Komisarz Wyborczy w W. w pisemnych wyjaśnieniach przekazanych Sądowi Najwyższemu w dniu 24 września 2015 r. potwierdził okoliczności przedstawione w uzasadnieniu protestu odnośnie do tego, że sporządzony w Urzędzie Miasta L. dla obwodu głosowania nr [...] spis osób uprawnionych do udziału w referendum rzeczywiście zawierał nazwiska czterech osób, które zostały w nim umieszczone dwukrotnie (w spisie podstawowym oraz spisie dodatkowym). Zostało to dostrzeżone przez komisję obwodową w dniu głosowania (6 września 2015 r.) i niezwłocznie zgłoszone dyżurującemu pracownikowi ewidencji ludności celem wyjaśnienia. Po ustaleniu, że nazwiska czterech osób zostały w spisie umieszczone dwukrotnie, komisja obwodowa otrzymała polecenie, aby dokonywała identyfikacji

tych osób tylko z wykorzystaniem spisu podstawowego (z pominięciem spisu dodatkowego). Komisja obwodowa została zobowiązana również do tego, aby te cztery osoby odliczono od ogólnej liczby (2.039) osób uprawnionych do głosowania w tym obwodzie. Komisja obwodowa zastosowała się do tego polecenia podczas sporządzania protokołu głosowania w obwodzie. Komisarz Wyborczy nadto wyjaśnił, że według oświadczenia przewodniczącego komisji obwodowej, spośród czterech wymienionych osób w głosowaniu wzięła udział tylko jedna, która - po okazaniu dowodu osobistego - potwierdziła odbiór karty do głosowania złożeniem własnoręcznego podpisu na egzemplarzu spisu podstawowego osób uprawnionych do głosowania w obwodzie. Przyczyny podwójnego umieszczenia nazwisk czterech wyborców w spisie przygotowanym dla obwodu nr [...] nie zostały ostatecznie wyjaśnione a uwagi Urzędu Miasta L. w tym przedmiocie przekazano firmie serwisującej oprogramowanie do obsługi ewidencji ludności.

Odnosnie do drugiego z zarzutów protestu Komisarz Wyborczy stwierdził, że spis osób uprawnionych do udziału w referendum dla obwodów głosowania w gminie S. został sporządzony w dniu 17 sierpnia 2015 r. W dniu głosowania (6 września 2015 r.) Obwodowa Komisja ds. Referendum nr [...] w W. przekazała informację, że w spisie osób uprawnionych do głosowania w tym obwodzie figuruje osoba zmarła (R. C.). W toku czynności wyjaśniających ustalono, że R.C. zmarł w W. a na tę okoliczność został sporządzony akt zgonu w Urzędzie Stanu Cywilnego W. Z informacji przekazanych przez Kierownika Referatu Spraw Obywatelskich i Urzędu Stanu Cywilnego w S. wynika, że Urząd Miasta i Gminy w S. nie został powiadomiony o zgonie tej osoby przez Urząd Stanu Cywilnego W. Komisarz Wyborczy wniósł o stwierdzenie przez Sąd Najwyższy, że obydwie opisane zdarzenia nie miały wpływu na wynik referendum.

Państwowa Komisja Wyborcza zajęła na piśmie stanowisko, zgodnie z którym potwierdziła zaistniałe nieprawidłowości w spisach osób uprawnionych do udziału w głosowaniu dotyczących obwodów: nr [...] w L. i nr [...] w S., ale jednocześnie zastrzegła, że ustalenie przyczyn wadliwego sporządzenia spisu osób uprawnionych do udziału w referendum wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego, do czego Państwowa Komisja Wyborcza nie jest uprawniona, zaś wnosząca protest Fundacja nie przedstawiła dowodu - ani nawet

nie uprawdopodobniła - że w związku z przedstawionymi zarzutami wystąpił chociaż jeden przypadek naruszenia prawa wyborczego polegający na oddaniu w referendum przez tę samą osobę więcej niż jednego głosu. Ostatecznie Państwowa Komisja Wyborcza wyraziła opinię, że jednostkowe przypadki dwukrotnego umieszczenia tej samej osoby w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum, jak również umieszczenia w tym spisie osoby zmarłej, nie miały wpływu na wynik referendum.

Prokurator Generalny wyraził opinię, że protest należy pozostawić bez dalszego biegu, bowiem wniosła go osoba nieuprawniona (niebędąca osobą fizyczną wymienioną w art. 33 ust. 3 ustawy o referendum ogólnokrajowym).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszym rzędzie należy stwierdzić, że protest został wniesiony przez osobę legitymowaną do tej czynności, skoro w myśl art. 33 ust. 4 ustawy o referendum ogólnokrajowym, prawo wniesienia protestu przeciwko ważności referendum przysługuje również podmiotowi uprawnionemu, o którym mowa w art. 48 tej ustawy lub upoważnionej przez niego osobie. Z kolei, „podmiotem uprawnionym” w rozumieniu art. 48 ustawy o referendum ogólnokrajowym, jest podmiot uprawniony do udziału w kampanii referendalnej w programach radiowych i telewizyjnych, będący w szczególności fundacją, która: 1) została zarejestrowana lub zgłoszona, zgodnie z obowiązującymi przepisami, nie później niż na rok przed dniem ogłoszenia uchwały lub postanowienia o zarządzeniu referendum i 2) prowadzi działalność związaną z przedmiotem referendum, a działalność ta mieści się w zakresie jej celów statutowych (art. 48 ust. 1 pkt 4). Z przedłożonej kserokopii zaświadczenia Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 22 lipca 2015 r. wynika, że Fundacja była podmiotem uprawnionym do udziału w kampanii referendalnej, a to oznacza, że jest legitymowana do wniesienia protestu przeciwko ważności referendum z powodu naruszenia przepisów ustawy o referendum dotyczących głosowania i ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub przez komisarza wyborczego (art. 33 ust. 3 ustawy).

Zgodnie z art. 33 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym, protest przeciwko ważności referendum może być wniesiony ze względu na zarzut

dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów ustawy o referendum dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum. Wprawdzie zarzuty protestu Fundacji nie odnoszą się wprost do uchybień dotyczących samego aktu głosowania w referendum oraz ustalenia wyników głosowania w wybranych obwodach, to jednak nieprawidłowości przy opracowywaniu spisów osób uprawnionych do udziału w głosowaniu, na które wskazała Fundacja, stanowią okoliczność, która niewątpliwie pozostaje w związku z przebiegiem głosowania (mogła mieć wpływ na przebieg głosowania) i dlatego podlega merytorycznej ocenie Sądu Najwyższego zwłaszcza, że Fundacja nie mogła uprzednio (przed dniem głosowania) - z wykorzystaniem innych środków prawnych - kwestionować ewentualnych uchybień dotyczących opracowywania spisów osób uprawnionych do udziału w referendum.

W świetle przytoczonych przez Fundację i przyznanych przez Komisarza Wyborczego (a więc niewymagających dowodu - art. 229 k.p.c.) okoliczności faktycznych, podwójne wpisanie tych samych czterech osób do więcej niż jednego spisu osób uprawnionych do udziału w referendum (w obwodzie głosowania nr [...] w L.) oraz wpisanie do takiego spisu osoby zmarłej (w obwodzie głosowania nr [...] w S.) stanowiło niewątpliwie naruszenia przepisów prawa dotyczących głosowania w referendum. W myśl art. 8 ustawy o referendum ogólnokrajowym, do spisu osób uprawnionych do udziału w referendum wpisuje się tylko te osoby, którym przysługuje prawo udziału w referendum, a osoba uprawniona do udziału w referendum może być wpisana tylko do jednego spisu. Osoba, która zmarła przed dniem, w którym odbywa się referendum, nie jest (z oczywistych względów) uprawniona do udziału w głosowaniu. Z kolei, w świetle art. 8 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym, ta sama osoba nie może jednocześnie figurować w dwóch spisach osób uprawnionych do udziału w referendum (podstawowym i dodatkowym). Powyższe ustalenia prowadzą do stwierdzenia, że zarzuty protestu są zasadne.

Sąd Najwyższy na podstawie art. 34 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym w związku z art. 242 § 2 Kodeksu wyborczego, wyraża opinię, że naruszenie przepisów dotyczących głosowania w obwodach nr [...] w L. i nr [...] w S., nie uzasadnia unieważnienia przez Sąd Najwyższy w składzie całej Izby

Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych głosowania w tych obwodach (art. 36 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o referendum ogólnokrajowym), gdyż nie spowodowało dwukrotnego głosowania przez tę samą osobę (ani oddania głosu za osobę zmarłą), a tym samym nie spowodowało skutku w zakresie wyników głosowania w tych obwodach. Z tych też (oczywistych) względów, wykazane naruszenia przepisów ustawy nie miało wpływu na wynik referendum ogólnokrajowego przeprowadzonego w dniu 6 września 2015 r.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym postanowił jak w sentencji.